

פרשת יתרו

"וְכָל הָעַם רָאִים אֶת הַקּוֹלוֹת"

אם כך, מדוע בני ישראל צריכים היו גם לראות את הקולות ולא רק לשמוע אותם?

אנו תופסים את המציאות בדרך בה החושים "מתווכים" לנו אותה. אנו רואים, שומעים או חשים את העולם החיצון באמצעותם. אך לא תמיד ניתן לסמוך על תיווך זה של החושים. אין לנו אפשרות לראות בעינינו את גלי ה"מיקרו" המחממים את האוכל במיקרוגל, וגם לא את אלו המשודרים לטלפון הנייד שלנו. מנגד, למשל, תופעה פיזיקאלית כמו "פאטה מורגנה" יוצרת אשליה של הימצאות מים בכביש ארוך או במדבר, למרות שמים אלו אינם קיימים¹. ההסבר המדעי לכך מתבסס על שבירת קרני אור באוויר. הקרניים שזווית השבירה שלהן גדולה מזווית קריטית מסוימת חוזרות לעיני המתבונן והוא סבור שהוא רואה מים.

גם שאר החושים אינם מתווכים לנו תמיד את המידע המדויק. אנו מוגבלים בתדרי הקול שאנו שומעים, תחושות חום וקור שאנו חשים הן לרוב באופן יחסי לטמפרטורת הגוף, חוש הריח יכול לתעתע בנו כשמריחים מספר דברים בזה אחר זה ואף חוש הטעם אינו מדויק.

מעמד הר סיני היה אירוע מכונן בתולדות עם ישראל. החוויה אותה חוו בני ישראל היתה רב חושית, בה היו מעורבים חוש הראיה והשמיעה, כפי שהוזכר לעיל, חוש הריח עליו מעיד התלמוד: "שבכל דיבור שאמר הקב"ה נתמלא העולם בְּשִׁמְיָם", (שבת פח ב), ואולי אף חוש המישוש, שנאמר: "וענן כבוד על ההר" (שמות יט טז). אנו יודעים כי, שימוש במספר רב של חושים משפר את הידע וההפנמה של כל לימוד וחוויה, אולי זו הסיבה לצורך במכלול החושים על מנת שהזיכרון יישאר לטווח הרחוק ויוכל לעבור הלאה לאורך דורות ושנים. כפי שציווה הקב"ה **"רַק הַשְּׁמֵר לָךְ וְשָׁמֵר נְפִשְׁךָ מְאֹד, פֶּן-תִּשְׁכַּח אֶת-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר-רָאוּ עֵינֶיךָ וּפֶן-יִסּוּרוּ מִלְּבָבְךָ...וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ, וּלְבָנֵי בְנֵיךָ"** (דברים ד: ט). דווקא כיוון שאין לסמוך לחלוטין על החושים, התפיסה הרב חושית יכולה גם לאמת את החוויה ולהעצים אותה.

בפרשתנו מסופר על המאורע המרכזי בהתהוות עם ישראל - מעמד הר סיני, בו ניתנה התורה. אחד הניסים שנעשו במעמד מיוחד זה נרמז בפסוק **"וְכָל הָעַם רָאִים אֶת הַקּוֹלוֹת וְאֶת הַלְפִידִם וְאֶת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת הַהָר עָשָׁן וַיֵּרָא הָעַם וַיִּנְעוּ וַיַּעֲמְדוּ מֵרָחֵק"**.

פרשנים הציגו הסברים שונים לשאלה **כיצד ניתן לראות את הקולות**. הרשב"ם מפרש כי בני ישראל לא ראו קולות, אלא ראו את הדברים היוצרים אותם: ברד והאבנים, כדכתיב "קולות אלוקים וברד" (שמות ט' כ"ח). גם על פי רבינו בחיי אין כאן ראייה ממשית של קול, לדעתו, "ראיה זו ענין השגה, כמו: ראה ריח בני (בראשית כז), כי אין הקול והריח נראים".

מאידך, ישנם מפרשים המסבירים את הביטוי "רואים את הקולות" כפשוטו: "הקול נחלק בתוך האש וישראל ראו יפה את האותיות" (ילקוט מעם לועז, עמ' תקי). כך גם מפרש ה"כלי יקר": **"שהיו רואין באויר כל האותיות פורחות וכאילו היה הכל כתוב לפניהם"**, ומפרט הרס"ג: **"שהיו רואים בקיעת חיתוך האותיות באויר** כאש עצומה בהירה בענן שחור וכך הצטיירו האותיות לעיניהם".

מתוך פירושים אלה עולה השאלה, כיצד ניתן לראות קול?

מבחינה פיזיקאלית גלי קול יכולים להפוך לגלי אור בעזרת מכשור טכנולוגי, לדוגמה, מכשיר האולטרה-סאונד הממיר את גלי הקול לתמונה ויזואלית. כמו גם גלי הקול היוצאים מפיו של שדרן רדיו ומומרים לאותות חשמליים בהגיעם למיקרופון, ואלו הופכים לגלים אלקטרומגנטיים* (גלי "אור" בתדרים שונים) הנעים במרחב לעבר מקלטי הרדיו בבתיים (שם מתבצעת המרה הפוכה לגלי קול).

¹מכון דוידסון - פאטה מורגנה <<